

Universitat de Barcelona
Facultat de Formació del Professorat
Departament de Didàctica de les Ciències Socials

L'AVALUACIÓ DE CORRECCIÓ OBJECTIVA
COM A INSTRUMENT DIDÀCTIC PER A
L'EFICIÈNCIA EN L'APRENTATGE
DE LA HISTÒRIA

TESI DOCTORAL

YOLANDA INSA SAURAS

Director: CRISTÒFOL-A. TREPAT I CARBONELL

Barcelona, 2008

CAPÍTOL QUART: EL DISSENY DE LA RECERCA

Seguint les opcions metodològiques descrites en el capítol anterior i, en concret, la tercera fase del disseny de la investigació, es concreta en aquesta part el següent: la mostra, l'ordre d'accions previst, l'elaboració d'una programació d'història i d'història de l'art i les bases teòriques de la confecció de la prova final (que combinava les preguntes objectives amb les de caràcter obert) així com dels seus criteris d'avaluació. Es tractaria, en suma, de l'elaboració de l'etapa quarta del model de Quivy-Campenhoudt: la construcció d'un model d'anàlisi adequat a la problemàtica descrita i a les hipòtesis formulades.

1. MOSTRA I DESCRIPCIÓ DE LES ACTUACIONS

D'acord amb la problemàtica formulada i les hipòtesis i objectius de la investigació, un cop constituït l'equip, es va decidir que cada professor/a impartiria dos grups amb els quals realitzaria la mateixa programació --coincident amb la programació dels altres professors participants--. En un dels dos grups es dedicaria cada tres setmanes entre vint i trenta minuts d'una unitat lectiva a la realització d'una prova de correcció objectiva vàlida per a la qualificació trimestral de l'avaluació, sent aquesta l'única variable independent. D'aquesta manera es compleixen les dues primeres dimensions metodològiques del paradigma elegit: l'existència de dos grups i l'assignació d'una variable independent de caràcter mesurable (proves de correcció objectiva). La variable dependent estaria descrita com l'explicació de l'increment en l'eficàcia de l'aprenentatge de la Història i la Història de l'Art com a tendència entre els grups que han experimentat les proves de correcció objectiva.

Com que la investigació pretenia verificar un augment de l'eficiència en els resultats d'aprenentatge de la matèria d'Història i d'Història de l'Art entre els grups que s'exerciten en proves de correcció objectiva, també es va plantejar una prova final

comuna per a l'acabament del curs. Aquesta prova combinava les preguntes objectives amb les d'assaig obert i esdevenia similar a la prova de competències bàsiques emprada per avaluar els coneixements de l'alumnat al finalitzar l'educació primària¹. Així l'alumnat ja estava entrenat a aquest tipus de prova. Cal dir que la part objectiva de la prova final no seria pas similar a la utilitzada en el grup experimental.

Finalment, pel que fa a l'obtenció dels resultats, mentre que les proves de correcció objectiva van ser corregides per cadascun dels propis docents, pel que fa a les proves d'assaig obert –i per evitar variacions—es van escollir dos avaluadors externs a la recerca atorgant com a nota la mitjana resultant de les dues proves².

Per evitar "l'efecte halo" (o anomenat també de Rosenthal) es va demanar als professors que realitzessin exactament les mateixes activitats amb els dos grups a excepció de la variable independent i, per descomptat, que conscientment no efectuassin cap tipus d'estímul diferencial amb els grups que executaven les proves objectives. D'altra banda, per evitar tant "l'efecte Hawthorne" com "l'efecte John Henry", el professorat també era conscient que l'alumnat objecte de l'experiència ignorava que ho era. Volem aclarir que d'aquesta forma no s'incompleix cap norma moral ja que el professorat podria molt bé ser lliure d'actuar de la forma que ho faria sense estar subjecte a cap tipus de treball d'investigació.

---

¹ Durant el mes de maig, tots els centres educatius de Catalunya que imparteixen les etapes obligatòries de l'ensenyament administren les proves estandarditzades que els ha tramès el Departament d'Educació. Aquestes proves avaluen l'adquisició de competències bàsiques al llarg de l'educació primària i al final del primer cicle de l'educació secundària obligatòria. Els resultats de les proves hauran de servir per donar elements que permetin la reflexió i discussió al claustre i facilitin la presa de decisions sobre aspectes de gestió del currículum i resultats d'aprenentatge en aquestes etapes. Aquestes proves, i les reflexions i mesures que emprenguin els centres, s'emmarquen en el procés d'avaluació dels centres i de les actuacions per millorar la qualitat de l'ensenyament. (Font: <http://www.gencat.net/educacio/depart/cb.htm>). Consulta efectuada el 15 de gener de 2008.

² En els casos excepcionals en què la diferència entre la nota atorgada pels dos avaluadors era superior a dos punts es va escollir un tercer avaluador, prenent com a nota la mitjana entre la nota del tercer avaluador amb la nota més propera dels altres dos.

En aquest apartat també hem cregut convenient explicar algunes confusions i errades, suposem que involuntàries, dutes a terme per alguns dels professors/es. En primer lloc, quatre dels professors del total dels 22 centres implicats van escollir al final de curs per a passar la prova final un grup diferent al grup que havien seleccionat al principi de curs per a aquesta finalitat. Això ho sabem ja que, d'alguna manera, l'enquesta que es va passar a l'alumnat durant el mes de setembre de 2005 determinava quins dos grups de cada centre participarien a la recerca, i també van ser aquests alumnes els que van ser introduïts a la base de dades. Com que durant la resta del curs només havíem de rebre informació rellevant sobre el grup experimental, concretament les notes de les proves objectives que aquest alumnat anava realitzant i que progressivament anàvem introduint a la nostra base de dades, aparentment no vam detectar cap anomalia.

Però la sorpresa va arribar a final de curs, en el moment que el professorat havia de lliurar-nos les notes de la prova final realitzades per tot l'alumnat: aquests quatre professors/es van passar l'esmentada prova a grups que no havien realitzat l'enquesta a l'inici de curs. És a dir, en quatre dels centres analitzats, el grup no experimental, aquell que no realitzava les proves objectives, no era coincident amb el de l'inici de curs³. Malauradament, el fet que aquest imprevist succeís precisament a final de curs va fer que no pogués ésser resolt, ja que no es va poder repetir la prova final al grup que realment corresponia.

I també per desconeixement o despistament, un altre dels professors/es només va passar la prova final al grup experimental, és a dir a aquell que havia fet les proves objectives durant tot el curs, i no a l'altre. De la mateixa manera que en el cas anterior,

---

³ Desconeixem els motius pels quals aquests professors/es van realitzar aquest canvi, però podem suposar que es deu a una voluntat d'intercanviar "un grup dolent" o de menys rendiment acadèmic per un altre de millor. Comprenem també que amb tota seguretat aquest professorat no va cometre aquesta acció amb la intenció de perjudicar la nostra investigació.

com això va succeir dins les darreres setmanes del curs, en el moment que ho vam detectar ja no va poder ésser solucionat.

2. L'ORDRE D'ACCIONS: CURSOS 2004-2005 I 2005-2006.

Per poder realitzar la feina de camp era precís dedicar almenys mig curs per elaborar juntament amb els professors i professores que portarien a terme la investigació a l'aula la programació de la matèria, l'elaboració de les proves de correcció objectiva i la prova final. De cada prova, una vegada consensuada, es va realitzar un pilotatge en cinc centres, el qual va consistir en el passí d'una prova a diversos grups de primer d'ESO durant el mes de juny de 2005⁴. En aquest pilotatge es verificava tant la durada mitjana de la prova com la comprensió de les preguntes i de les respostes efectuades. També es mesurava la forma millor per dur a terme la correcció. A trets generals els professors/es escollits van determinar que:

- El seu alumnat trigava entre 30 i 45 minuts a realitzar la prova, amb uns 10-15 minuts d'explicació prèvia del seu funcionament.
- La majoria de l'alumnat no va tenir problemes per comprendre la formulació de les preguntes, tot i que alguns/es alumnes van mostrar alguna dificultat per entendre aquelles que obligaven a triar una de les opcions encapçalades per lletres. Per tant, calia clarificar l'aspecte visual de les respostes.
- En alguns dels casos es preguntava a l'alumnat quines són les preguntes que han trobat més difícils i aquests/es contesten que la 11 (amb diferència), la 6 i la 10.
- Alguns/es alumnes també tenen dificultat amb part del vocabulari, sobretot amb paraules com *naturalisme*, *llinatge*, *ultratomba* o *parietals*.
- El nombre d'encerts de les 19 preguntes formulades en general va anar entre els 8 i els 18.

---

⁴ El model d'aquesta prova pilot es pot consultar a l'annex 4.

Aquests resultats de les proves pilot i les aportacions del professorat que les va dur a terme van ser molt útils per a la introducció de modificacions dels exercicis i crear-ne uns de més adequats. A tall d'exemple, dues de les coses que es van aprovar arrel d'aquest pilotatge van ser, d'una banda, que la primera prova tingués menys de les vint preguntes acordades per tal que es poguessin acostumar al nou sistema d'avaluació⁵. I de l'altra, confeccionar uns exercicis amb la lletra més gran, més espai entre les respostes, etc, és a dir, més adequat a un alumnat d'aquesta edat.

D'altra banda, seguint el que estava previst en els objectius i en la temporització es concreta a continuació l'ordre d'accions realitzat en el procés d'investigació (figura 13).

Figura 13

TRIMESTRE	NOMBRE D'ACCIÓ	TIPUS D'ACCIÓ	TEMPORITZACIÓ CONCRETA
3r trimestre curs 2004-05	Acció 1	Constitució de l'equip de recerca.	Febrer-Març 2005
	Acció 2	Anàlisi i concreció del projecte. Coneixement i debat sobre la hipòtesi i els objectius.	Abril 2005
	Acció 3	Concreció de la temporització i formació bàsica per a l'elaboració de proves de correcció objectiva.	Maig - Juny 2005
	Acció 4	Establiment de l'univers de contingut i consens de la programació.	Juny 2005
1r trimestre curs 2005-06	Acció 5	Elaboració de les proves de correcció objectiva i de l'enquesta de l'alumnat.	Setembre-Desembre 2005
	Acció 6	Elaboració de la prova final.	Gener 2006
2n i 3r trimestre curs 2005-06	Acció 7	Realització de les proves objectives i final als centres seguint la programació especificada.	Febrer- Juny 2006

⁵ Va ser per aquest motiu que la primera prova objectiva dedicada a *El temps i la història* té 11 preguntes en comptes de 20, com la resta.

3. LA PROGRAMACIÓ

Una vegada constituït l'equip d'investigació i aprovats els objectius i les hipòtesis era absolutament necessari procedir a l'establiment del programa comú. Com que la programació era reduïda i es donava únicament en un semestre va ser fàcil d'obtenir. Seguint els currícula educatius, es va decidir un bloc conceptual i un bloc procedimental.

A continuació oferim la distribució de l'univers de contingut de tot el semestre⁶.

Figura 14

PROGRAMACIÓ COMUNA HISTÒRIA (Febrer- Juny 2006)		
Bloc	Tema	Contingut
1	1	Conceptes estructurants
1	2	La prehistòria
2	3	Egipte i Mesopotàmia
2	4	Grècia
3	5	Roma
3	6	Roma a Catalunya

Per a cadascun dels blocs, format per dos temes, es van formular uns objectius didàctics i una temporització concreta que mostrem a la figura 15.

---

⁶ S'entén que aquest esquema general és l'índex desitjat d'actuació i que cada professor/a el va adequar al ritme temporal del seu context. També constitueix l'esquema de treball de les proves. Aquest univers de contingut es va aprovar el dia 9 de juny de 2005 segons consta a l'acta corresponent de la reunió plenària de l'equip investigador.

Figura 15

BLOC 1

CONTINGUT CONCEPTUAL	OBJECTIUS DIDÀCTICS
<p>A. CONCEPTES ESTRUCTURANTS</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Cronologia (mil·lenni, segle, xifres romanes, abans i després de Crist).</i> 2. <i>La divisió de la història tradicional a Occident.</i> 3. <i>La representació gràfica: el fris cronològic.</i> 4. <i>Concepte de font primària i secundària. Tipus de fonts.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Identificar a quin segle pertanyen anys abans i després de Crist. • Situar un fet o esdeveniment o bé una font dins d'alguna de les edats de la divisió de la Història. • Identificar aspectes relacionats amb frisos cronològics donats que evidencin la capacitat d'interpretar-los. • Distingir entre font primària i secundària i qualificar la seva pertinença a una o altra en fonts visualitzades. • Distingir entre fonts escrites i fonts no escrites.
<p>B. LA PREHISTÒRIA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>El procés d'hominització</i> 2. <i>El Paleolític.</i> 3. <i>Les pintures rupestres i l'escultura paleolítica</i> 4. <i>El Neolític</i> 5. <i>L'edat dels Metalls.</i> 6. <i>El Megalitisme.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Definir el concepte d'evolució aplicat a l'espècie humana indicant diferències entre algunes de les successions del gènere "homo". • Situar correctament dades, fets i imatges dins del període prehistòric corresponent (Paleolític, Neolític i Edat dels Metalls). • Enumerar alguns trets de les societats paleolítiques. • Enumerar i descriure característiques formals i possibles funcions de les pintures i escultures paleolítiques. • Descriure les característiques de les societats neolítiques i algunes de les causes que poden explicar el canvi de paleolític a neolític. • Identificar i descriure i explicar la funció de les tipologies de megalitisme (menhir, alineació, cova megalítica, taula i naveta).
VOCABULARI HISTÒRIC DEL BLOC	TEMPORITZACIÓ INDICATIVA
<ul style="list-style-type: none"> • Cronologia, any, segle, mil·lenni, calendari, Jesucrist o Crist, línia de temps o fris cronològic. • Prehistòria, Edat Antiga, Edat Mitjana, Edat Moderna i Edat Contemporània. • Font o document, font primària, font secundària, font escrita i font no escrita. • Evolucionisme, australopithecus, <i>homo erectus</i>, <i>homo sapiens</i>. • Edat de la Pedra, Paleolític, Neolític, indústria lítica, chopper, bifaç, punta de fletxa, microlitisme, nòmada, sedentari, caça, pesca, recol·lecció, agricultura, ramaderia, filar i teixir, ceràmica, excedent, jerarquia social. • Pintura parietal, escultura exempta, gravat, monocromia, policromia, tema d'una obra d'art, funció d'una obra d'art. • Edat del Bronze, Edat del Ferro, megalitisme, dolmen, cova dolmènica, arquitectura arquitravada, tomba, aixovar, taula i naveta. 	<p>Inici aproximat de les classes d'Història: 30 de gener de 2006.</p> <p>Primer test sobre conceptes estructurants: Setmana del 6 al 10 de febrer de 2006.</p> <p>Segon test sobre la Prehistòria: Setmana 27 de febrer al 3 de març de 2006.</p> <p>Avaluació oberta dels dos temes⁷: Setmana 27 de febrer a 3 de març o dies immediatament posteriors.</p>

⁷ Cal esmentar que tant aquesta avaluació oberta, com l'especificada al bloc 2, corresponen a les proves obertes realitzades pel professorat de forma habitual i individual. És a dir, que no van ser proves confeccionades de forma conjunta per tot l'equip de la investigació.

BLOC 2

CONTINGUT CONCEPTUAL	OBJECTIUS DIDÀCTICS
<p>C. EGIPT E I MESOPOTÀMIA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Ubicació geogràfica de les civilitzacions egípcies i mesopotàmiques. Topònims claus: Sumer, Acad, Assíria i Pèrsia. Baix Egipte i Alt Egipte. Ubicació cronològica (fris).</i> 2. <i>Trets i origen de les civilitzacions dels grans rius.</i> 3. <i>L'estructura social. L'aparició de l'escriptura.</i> 4. <i>La religió egípcia</i> 5. <i>L'arquitectura egípcia</i> 6. <i>L'escultura i la pintura egípcies.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Situar geogràficament topònims històrics en mapes. • Situar en un fris la cronologia bàsica del període estudiat. • Enunciar i identificar trets generals de les civilitzacions dels grans rius. • Explicar l'origen de les civilitzacions dels grans rius. • Descriure l'estructura social egípcia. • Explicar l'origen de l'escriptura egípcia i/o mesopotàmica. • Identificar alguns dels déus i dees més importants del panteó egipci així com alguns dels seus mites més importants. • Caracteritzar i enunciar causes i funcions de les tipologies dels principals monuments arquitectònics egipcis. • Caracteritzar i enunciar causes i funcions de les escultures exemptes, el relleu i la pintura de l'Antic Egipte.
<p>D. GRÈCIA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Ubicació geogràfica. Topònims claus: Peloponès, Àtica, Istme de Corint, Creta, Troia, Olímpia, l'Olimp, Atenes, Esparta i Milet</i> 2. <i>Cronologia bàsica grega: pelasgs, minoics i micènics. El mite del Minotaure.</i> 3. <i>La guerra de Troia. El mite de les pomes d'or. La Ilíada: inici de la literatura occidental</i> 4. <i>Evolució general de la polis grega. Institucions.</i> 5. <i>La religió grega</i> 6. <i>L'arquitectura: els ordes dòric, jònic i corinti</i> <i>L'escultura grega: arcaica, clàssica i hel·lenística.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Situar geogràficament topònims històrics en mapes • Situar cronològicament les fases i esdeveniments principals de l'Antiga Grècia • Identificar alguns personatges i fets del mite del Minotaure i del mite de les pomes d'or. • Situar en el temps la guerra de Troia i la seva significació. • Caracteritzar la religió grega i identificar el nom les divinitats principals. • Resumir el tema de <i>la Ilíada</i>. • Caracteritzar l'evolució de la polis grega • Caracteritzar l'arquitectura grega tot identificant els aspectes dels tres estils. • Identificar les tipologies d'edificis i la seva funció • Caracteritzar i enunciar causes i funcions de les escultures exemptes del tres períodes (arcaic, clàssic i hel·lenístic)
VOCABULARI HISTÒRIC DEL BLOC	TEMPORITZACIÓ INDICATIVA
<ul style="list-style-type: none"> • Poblats, ciutat, civilització urbana, Alt Egipte, Baix Egipte. • Esclau, persona lliure, pagès, artesà, escriba, funcionari, militar, soldat, exèrcit. • Poder polític, poder religiós, faraó, sacerdot, comerciant, mite. • Llei, codi, suports de l'escriptura (tauleta d'argila, paper, pedra, pergami). • Monoteista, politeista, momificació, tomba, temple, dòric, jònic, corinti, (elements de les columnes dels estils), divinitat antropomòrfica, piràmide, frontalisme, escultura exempta, relleu, dibuix, colors plans, pintura al fresc, tema (d'una pintura o escultura), funció. • Pelasgs, aqueus, dori, jònic, eoli, micènic, minoic, època (arcaica, clàssica, hel·lenística), colonització, colònia, Marató, guerres mèdiques, guerres del Peloponès, jocs olímpics, democràcia, teatre. • Tipologies d'escultura: dret, sedent, jacent, grup. 	<p>Tercer test sobre Egipte i Mesopotàmia: Setmana del 20 al 24 de març.</p> <p>Quart test sobre la Grècia: Setmana del 24 al 29 d'abril.</p> <p>Avaluació oberta: Setmana del 24 al 29 d'abril.</p>

BLOC 3

CONTINGUT CONCEPTUAL	OBJECTIUS DIDÀCTICS
<p>D. ANTIGA ROMA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Ubicació geogràfica i cronològica. Topònims claus: Roma, Laci, Etrúria, Magna Grècia, Hispània, Gàl·lia, Britànnia, Germània, Ilíria, Macedònia, Síria, Judea...</i> <i>Els etruscs, el mite de Ròmul i Rem, i l'origen de Roma.</i> 3. <i>L'expansió de Roma: causes i conseqüències.</i> 4. <i>Una economia esclavista.</i> 5. <i>L'organització social i política</i> 6. <i>La religió romana</i> 7. <i>L'arquitectura romana</i> 8. <i>L'escultura romana.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Situar geogràficament topònims històrics en mapes • Situar en un fris la cronologia bàsica del període estudiat • Enunciar i identificar trets generals de les civilitzacions dels grans rius • Explicar l'origen de les civilitzacions dels grans rius • Descriure l'estructura social egípcia • Explicar l'origen de l'escriptura egípcia i/o mesopotàmica • Identificar alguns dels déus i dees més importants del panteó egipci així com alguns dels seus mites més importants • Caracteritzar i enunciar causes i funcions de les tipologies dels principals monuments arquitectònics egipcis • Caracteritzar i enunciar causes i funcions de les escultures exemptes, el relleu i la pintura de l'Antic Egipte.
<p>E. ROMA A CATALUNYA</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>L'espai català abans de l'arribada dels Romans. Ibers, fenicis i grecs. Ubicació geogràfica. Topònims claus: laietans, indígets, ausetans, bergistans, cossetans, ilergets, lacetans, ilercavons, Empúries, Aldovesta, Tàrraco, Bàrcino, Iluro, Baetulo, Egara, Dertosa, Ileso...</i> 2. <i>Cronologia d'ibers, romans i cristians a Catalunya</i> 3. <i>L'ocupació d'Hispània: les causes.</i> 4. <i>La romanització (I): la divisió provincials, les vies i les ciutats romanes.</i> 5. <i>La romanització (II): el cristianisme</i> 6. <i>La romanització (III): l'herència romana</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Identificar els pobles que habitaven l'espai actual català abans de l'arribada dels romans sobre un mapa mut. • Indicar la causa principal de l'arribada dels romans a Catalunya comentant un mapa històric. • Elaborar o comentar un fris cronològic de l'etapa romana deduint la informació a partir d'un text • Definir el concepte de romanització i posar-ne exemples, identificant si més no, el que constitueix un element de romanització entre diversos enunciats. • Situar algunes ciutats romanes importants en un mapa mut on hi ha representats els topònims d'aquestes ciutats i les caçades romanes. • Descriure el tipus de ciutat romana a partir del plànol de Bàrcino • Enumerar o identificar algunes de les herències de la romanització a Catalunya incloent-hi la penetració del cristianisme.
VOCABULARI HISTÒRIC DEL BLOC	TEMPORITZACIÓ INDICATIVA
<ul style="list-style-type: none"> • Etrusc, Magna Grècia, patricis, plebeus, monarquia, república, imperi, província, guerra civil, • Senat, magistratura, còsols, pretor, censors, edils, • esclau, llibert, gladiador, • Latifundi • Manes, lares, penats, sacrificis, augurs, cristianisme, • Toscà, compost (estils), circ, amfiteatre, arc de triomf, aqüeducte, pintura al fresc, mosaic, retrat, • colònia, fenici, cartaginesos, guerres púniques, pobles ibers, divisió provincial, diòcesi, • Llatí, dret romà, màrtir, persecució 	<p>Cinquè test sobre Roma: Setmana del 15 al 20 de maig</p> <p>Sisè test sobre Roma a Catalunya: Setmana del 12 al 16 de juny</p> <p>Avaluació final: Setmana del 12 al 16 de juny.</p>

4. MODEL I ELABORACIÓ DE LES PROVES DE CORRECCIÓ OBJECTIVA I ELS SEUS CRITERIS D'AVUACIÓ.

Una vegada, doncs, consensuat pel professorat participant el programa, els objectius i la temporització aproximada, es va procedir a la redacció de les proves de tal manera que en el termini d'uns sis mesos (de juny a desembre de 2005) les sis proves estiguessin realitzades, corregides i aprovades per unanimitat de l'equip investigador. Per confeccionar les proves es va demanar que cada dos mesos el professorat enviés per via electrònica dues preguntes de dos temes diferents, seguint l'ordre correlatiu de les proves (és a dir, al juny es van demanar preguntes sobre *El temps i la història* i *La Prehistòria*, i així successivament). Després de rebre cada tramesa, les preguntes eren convenientment refoses i proposades de nou a l'equip investigador també a través de correu electrònic. Es van aprovar després d'un ampli debat en les diverses reunions plenàries⁸. El model d'aquestes sis proves, així com les seves bases teòriques es pot consultar a l'annex 5.

Al final de l'anterior capítol (Les proves de correcció objectiva i la seva utilització didàctica) ja vam detallar la fórmula emprada per a la correcció d'aquestes proves.

5. MODEL I ELABORACIÓ DE LA PROVA FINAL I ELS SEUS CRITERIS D'AVUACIÓ.

Després d'un debat dins de l'equip investigador es va arribar a la conclusió que el més idoni respecte al model de prova final era el tipus d'examen que es proposava en les proves de les competències bàsiques. D'aquesta manera tot l'alumnat ja estava familiaritzat amb el tipus de prova, perquè n'havia realitzat una de semblant al finalitzar el darrer curs de l'educació primària i es preparava per la següent que hauria de superar al finalitzar el primer cicle de l'ESO. Igualment que a aquest tipus de proves,

---

⁸ Segons consta a les actes corresponents, les proves objectives 1 i 2 es van aprovar el dia 4 d'octubre de 2005 i les proves 3, 4, 5 i 6 es van aprovar a la reunió plenària del dia 12 de gener de 2006. Les actes de totes les reunions es troben a l'**annex 8** d'aquesta tesi doctoral.

doncs, es va procedir a combinar les preguntes de tipologia oberta amb les preguntes de correcció objectiva.

Una vegada la prova final va estar confegida, consensuada i aprovada per tot el professorat participant, es van redactar a través del mateix sistema **els criteris d'avaluació** perquè el contingut es corregís d'acord amb unes pautes consensuades. Aquesta prova, per tant, va tenir els seus criteris d'avaluació escrits i aprovats per unanimitat del professorat investigador. La prova esmentada i els seus criteris d'avaluació consten a l'annex 6.

6. FITXES I ENQUESTES

En el present apartat detallem les diferents fitxes i enquestes emprades durant la nostra investigació

6.1. Les fitxes de correcció

No cal oblidar en cap moment que aquesta investigació també tenia com a objectiu secundari ***verificar si les proves de correcció objectiva constituïen un bon instrument didàctic per al seu ús habitual a l'aula com a mitjà per fixar millor els aprenentatges significativament parlant.*** Per a això calia que l'alumnat tingués una fitxa numèrica –o full de respostes– en les qual identifiqués les respostes correctes. Aquesta fitxa seria corregida pel seu professor/a d'aula, el qual disposaria d'una fitxa de correcció en metracrilat per a la seva ràpida correcció. D'aquesta manera es facilitava que el professorat pogués donar les qualificacions l'endemà d'haver estat realitzada la prova. A més, el professorat es proposaria també corregir la prova en grup per analitzar les raons per les quals l'alumnat havia comès errors o s'havia abstingut de respondre. Perquè això optimitzés l'ús didàctic calia que les onze (primera prova) o vint (de la segona a la sisena proves) preguntes objectives seguissin l'ordre establert per a la presentació de la informació a l'aula de tal manera que, en el moment

Exemple de fitxa de metacrilat amb les preguntes correctes marcades.

TEMA 4: GRÈCIA

NOM DEL CENTRE:.....

COGNOMS.....

NOM.....

GRUP: .....

Marca amb una X la lletra de cada pregunta que consideris certa. Recorda que és millor deixar-la en blanc que no pas equivocar-te.

1	☐	☒	☐	☐	6	☐	☒	☐	☐
2	☐	☐	☒	☐	7	☐	☒	☐	☐
3	☐	☐	☐	☒	8	☐	☐	☐	☒
4	☐	☐	☐	☒	9	☐	☐	☐	☒
5	☐	☐	☒	☐	10	☐	☐	☐	☒
11	☐	☐	☒	☐	16	☐	☐	☒	☐
12	☒	☐	☐	☐	17	☐	☒	☐	☐
13	☐	☐	☐	☒	18	☒	☐	☐	☐
14	☐	☐	☐	☒	19	☐	☐	☐	☒
15	☒	☐	☐	☐	20	☐	☒	☐	☐

Nombre de respostes marcades:

Nombre d'encerts:

Qualificació:

de la correcció a classe, es pogués seguir l'ordre didàctic i, en el seu cas, corregir errors. La fitxa de correcció per al professorat segueix el mateix model que la que té l'alumnat però és feta en metracrilat transparent. Les respostes correctes disposen d'un asterisc al damunt, a més de ser colorejades suaument.

L'ús de la prova objectiva hauria de proporcionar hipotèticament i teòricament **tres punts forts en el procés d'aprenentatge**. El primer seria l'estímul d'aprenentatge en el moment de preparar la prova. El segon seria l'esforç de concentració durant la realització de la mateixa (més profitós si l'examen no presenta les preguntes de manera aleatòria); i el tercer seria, al costat de l'expectativa natural de conèixer els resultats, l'acte de correcció a classe de la prova per reflexionar o identificar les raons de l'encert o desencert.

6. 2. L'enquesta per a l'alumnat

Per poder dur a terme el primer dels objectius secundaris de la investigació es va dissenyar una enquesta per obtenir tant el perfil de la mostra com una altra sèrie de dades sociològiques que es consideraven d'interès. Cada alumne/a va elaborar una enquesta no anònima per a obtenir informació rellevant de tot l'alumnat. Per a aquelles preguntes més personals es va deixar llibertat explícita de resposta, tot i que es va assegurar la confidencialitat de les dades, les quals només serien tractades estadísticament.

Com pot deduir-se de l'anàlisi de l'enquesta es pretenia obtenir informació sobre les dades bàsiques d'identificació de l'alumnat (sexe, data de naixement, etc.) així com diversos indicadors de la situació familiar, professió dels pares, nivell socio-econòmic, gust per la matèria, opcions de futur, etc. Tots aquests indicadors, susceptibles d'encreuament per procediments informàtics, podien oferir informació d'interès sobre

un dels objectius de la investigació i a la vegada --i era per a nosaltres la cosa més important-- alguna claus explicatives dels resultats obtinguts⁹.

ENQUESTA ALUMNAT 1r ESO

Nom: _____

Cognoms: _____

Curs: _____

Lloc de naixement: _____

Data de naixement: /   /

País/Estat de naixement del pare:

País/Estat de naixement de la mare :

Població de residència actual: _____

Si vius a Barcelona, nom del districte: _____

Amb qui vius actualment?

- Pares i germans
- Pares
- Pare sol
- Mare sola
- Pare o mare i la seva nova parella.
- Altres familiars o tutors
- _____

Estudis dels pares:

Pare:

- Estudis primaris incomplets
- Estudis primaris

---

⁹ Es van aprovar tan el fet de passar-la com el seu contingut a la reunió plenària del dia 9 de juny de 2005, tal i com consta a l'acta de la reunió. A l'acta s'hi recullen fins i tot els canvis proposats respecte de la redacció inicial.

- Formació Professional 1
- Batxillerat o FP 2
- Universitaris

Mare:

- Estudis primaris incomplets
- Estudis primaris
- Formació Professional 1
- Batxillerat o FP 2
- Universitaris

Quina és la professió del teu pare? _____

I de la teva mare? _____

Tens germans? Si en tens, quants? (sense incloure't tu)

_____

Amb quantes persones convius a casa (sense comptar-te tu)? _____

Quina és la teva llengua materna?

- Català
- Castellà
- Ambdues (el pare en parla una i la mare l'altra)
- Una altra llengua. Especificar quina: _____

A casa, disposes d'una habitació/ espai fix per estudiar i fer els deures?

- Sí
- No

En cas que la resposta anterior sigui positiva, aquest espai és....

- Individual, per a mi sol/a.
- Compartit

Aproximadament i habitualment, quant de temps dediques cada dia a fer els deures i estudiar?

- Menys de mitja hora.
- Menys d'una hora
- Entre una i dues hores
- Més de dues hores.

Tens algú que et pugui ajudar en les tasques escolars si ho necessites? Tria la resposta més habitual.

- No, ho faig tot jo sol/a.
- Quedo amb els companys/es de classe per fer els deures.
- Sí, el meu pare o la meva mare m'ajuden.
- Sí, m'ajuda algú dels meus germans/es.
- Tinc un professor particular que m'ajuda o vaig a centre a fer repàs.

Qui revisa habitualment els teus deures?

- El meu pare.
- La meva mare.
- El meu/s germà/ns
- El meu tutor/a.
- Ningú.

Qui revisa i signa les teves notes?

- El meu pare.
- La meva mare.
- El meu tutor/a.

Tens colla d'amics fixa?

- No, no acostumo a sortir amb amics.
- No, no sempre surto amb els mateixos amics.
- Sí, tots són del barri /poble /ciutat.
- Sí, tots són de l'escola/institut.

Pertany a algun equip esportiu o entitat sociocultural (esplai, cau, etc)?

- Sí, formo part d'un equip esportiu
- Sí, formo part d'un cau/esplai.
- Sí, formo part d'un equip esportiu i també d'un cau/esplai.
- No, no formo part de res d'això.

Practiques algun esport o activitat extraescolar?

- Sí, practico un esport. Digues quin_____
- Sí, practico una activitat extraescolar. Digues quina_____
- Sí, practico les dues coses: esport i activitats extraescolars.
- No, no practico cap esport ni participo a cap activitat extraescolar.

A casa, tens ordinador?

- No, no tinc ordinador a casa.
- Sí, tenim un ordinador a casa pels pares i pels germans.
- Sí, tenim un ordinador per a tots els germans.

- Sí, tinc un ordinador a la meva habitació per a mi sol.

I internet?

- No, no tinc internet a casa.
- No, però acostumo a connectar-me a l'institut o a la biblioteca.
- Sí, tenim connexió ordinària.
- Sí, tenim connexió per cable.
- Sí, tenim connexió ADSL.

Quan acabis la ESO, què penses fer?

- Estudiar un cicle formatiu de grau mig.
- Estudiar Batxillerat
- Estudiar Batxillerat per després anar a la Universitat
- Buscar una feina
- Encara no ho sé

En el cas que estudiïs Batxillerat, tens pensat quina seria la teva opció?

- Ciències
- Humanitats /Ciències Socials
- Tecnològic
- Artístic
- No ho sé, no ho he pensat encara.

Tens pensat de què t'agradaria treballar de gran?

Ets repetidor de 1r d'ESO?

- Sí
- No

Marca de l'1 al 5 el teu grau d'interès per la Història

- 1 (Gens)
- 2 (Poc)
- 3 (Bastant)
- 4 (Molt)
- 5 (És la matèria que més m'agrada)

Moltes gràcies per la teva col·laboració

Els resultats obtinguts a través d'aquesta enquesta realitzada a tot l'alumnat participant són detallats a la segona i tercera part d'aquesta tesi (capítols cinquè i sisè respectivament).

6. 3 L'enquesta per al professorat

Finalment, també es va dissenyar un model d'enquesta adreçada al professorat per tal d'esbrinar possibles errades o defectes de forma a l'hora d'aplicar la metodologia de la recerca que poguessin distorsionar els resultats, i també per a conèixer el seu parer sobre aquesta i d'altres aspectes que podrien ser útils en el moment de l'anàlisi dels resultats i de les conclusions de la nostra recerca.

ENQUESTA PER AL PROFESSORAT

1. Has estat tu el professor/a que ha impartit les classes als grups? Marca la casella corresponent amb una X.

 SI NO

2. Els dos grups han estat impartits pel mateix professor/a? Marca la casella corresponent amb una X.

 SI NO

3. Amb quina freqüència vas passar les proves objectives? Marca la teva resposta amb una X.

1. Cada quinze dies exactes
2. Entre dues i tres setmanes
3. Entre dues i tres setmanes, en la mesura del possible
4. Cada tres setmanes
5. Amb un espai entre les proves superior a tres setmanes
6. En funció de molts factors, quan he pogut

4. Si saps les dates exactament, ens aniria molt bé saber-ho:

1. Prova objectiva *"El temps i la història"*.
2. Prova objectiva *"Prehistòria"*.
3. Prova objectiva *"Egipte"*.
4. Prova objectiva *"Grècia"*.
5. Prova objectiva *"Roma"*.
6. Prova objectiva *"Roma a Catalunya"*.
7. Prova oberta (dates dels dos grups) :

5. Quanta estona van trigar els alumnes a partir de la tercera prova? Marca la teva resposta amb una X.

1. Menys de mitja hora
2. Aproximadament mitja hora
3. Entre mitja i una hora
4. Gairebé tota l'hora de classe

6. Has utilitzat les proves de correcció objectiva per a alguna altra utilitat didàctica? Marca la teva resposta amb una X.

SI

NO

7. En cas que la pregunta anterior sigui afirmativa. Marca la teva resposta amb una X.

1. Correcció pública
2. Intercanvi d'opinions
3. Per repassar temes
4. Altres:

8. Aquestes proves objectives comptaven per a la nota final? Marca la teva resposta amb una X.

SI

NO

Si la resposta anterior és afirmativa, en quin percentatge?.....

9. Els alumnes saben si comptava o no per nota? Marca la teva resposta amb una X.

SI

NO

10. Has fet algun altra tipus d'activitat d'avaluació que comptés per a la nota de l'alumnat a banda de les proves obertes i de les proves de correcció objectiva? Marca la teva resposta amb una X.

 SI NO

11. Si la resposta és afirmativa indica quines i amb quina freqüència.

.....
.....

12. L'alumnat que no feia la prova objectiva, ¿era objecte d'alguna altra prova al mateix temps?

 SI NO

13. En cas que la resposta anterior sigui positiva, podries explicar-nos quin tipus de prova?

.....
.....
.....

14. Quina ha estat, segons la teva experiència, l'actitud i el grau d'acceptació de l'alumnat davant de les proves de correcció objectiva? Marca la teva resposta amb una X.

1. Molt bona des del principi
2. Al principi els alumnes ho rebutjaven però després ho van acceptar de grat
3. Actitud indiferent

4. Actitud negativa per ser sotmesos a més proves que l'altre grup
5. Actitud negativa per haver-se sentit massa pressionats per l'avaluació
6. Al principi van acceptar les proves de grat, però després se'n van cansar

15. Quina és la teva valoració de l'experiència respecte de la utilització de les proves objectives? Marca la teva resposta amb una X.

1. Molt bona
2. Bona
3. Regular
4. Dolenta
5. Molt dolenta
6. Indiferent

16. Dóna, si us plau, una breu explicació a la teva resposta a la pregunta anterior.

.....

.....

.....

17. L'estudi no ha finalitzat, però en el teu cas concret, consideres que els resultats dels alumnes que feien la prova objectiva han estat millors que els dels qui no la feien? Marca la teva resposta amb una X.

SI

NO

18. Ens podries explicar, segons el teu parer, quins poden ser els motius?

.....
.....
.....

19. Finalment, digues amb tota llibertat quina valoració fas del conjunt dels dos anys de treball tant des del punt de vista de l'eficiència en els resultats de la Història com dels aspectes nous, si n'hi ha, que t'han estat útils, dimensions sobre les quals has reflexionat, utilitat com a formació permanent del professorat, etc.

.....
.....
.....
.....

20. T'interessaria repetir l'experiència el proper curs (en propers cursos) amb els mateix alumnat a 2n o 3r d'ESO O amb la Història de l'Art?

.....
.....

Moltes gràcies per la teva col·laboració.

-----

7. A MANERA DE CONCLUSIÓ

En el capítol que finalitza amb aquestes línies hem volgut descriure tot el procés de la recerca. En primer lloc hem volgut realitzar una completa descripció de les actuacions portades a terme, amb la corresponent ordre d'accions i la seva temporització. Dins d'aquesta descripció hem inclòs també aspectes com el pilotatge previ realitzat abans de la pròpia recerca o les confusions o errades dutes a terme durant la mateixa.

A continuació, hem explicat detalladament com es va configurar la programació completa dels temes d'Història a impartir pel professorat i a ser inclosos en les sis proves de correcció objectives. També hem volgut aclarir el procés d'elaboració seguit per a la realització tant de les sis proves objectives com de la prova final, la qual seguia el model de la prova de competències bàsiques que l'alumnat ha de superar al finalitzar l'Educació Primària o el primer cicle de l'ESO.

Finalment, ens hem dedicat a descriure les diferents fitxes i enquestes emprades durant la nostra recerca. Aquestes corresponen a les fitxes de correcció per a cadascuna de les proves, l'enquesta que va complimentar tot l'alumnat a l'inici de la investigació i, també una segona enquesta, la que va emplenar el professorat participant un cop finalitzada l'experiència.

Considerem que amb aquest capítol quart ha quedat ja definit tot el referent a aquesta primera part dedicada al plantejament, als fonaments teòrics i al disseny de la recerca, i donem per tant, pas a la segona part d'aquesta tesi, la qual dedicarem a l'anàlisi dels resultats.